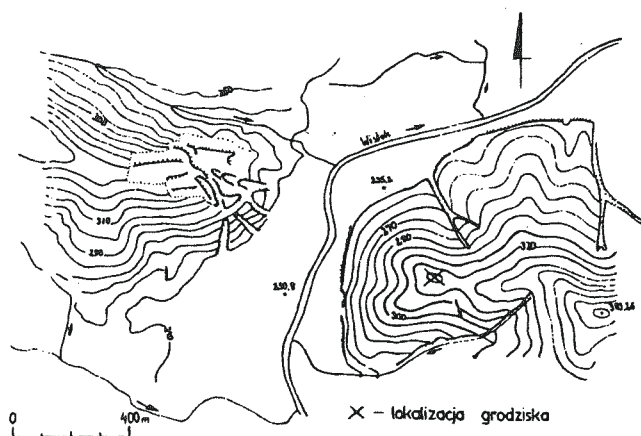

Antoni Lubelczyk

Sprawozdanie z sondażowych badań wykopaliskowych przeprowadzonych w roku 1992 na stanowisku nr 2 w Jazowej i nr 15 w Strzyżowie, woj. Rzeszów

W roku 1992 na tzw. Pogórzu Strzyżowskim przeprowadzono sondażowe wykopaliska archeologiczne na stanowisku nr 2 w Jazowej i nr 15 w Strzyżowie. Stanowisko nr 2 w Jazowej odkryte zostało wiosną 1991 roku w trakcie badań powierzchniowych na obszarze AZP 107—73 przez autora sprawozdania i mgra J. Gancarskiego. Penetrując wzgórze ciągnące się od Czarnorzek do Frysztaka, natrafili oni na górze zwanej „Rzym” na obiekt, który mógłby być grodziskiem. Wzgórze to znajduje się na wysokości około 330 m. n.p.m. i 100 metrów ponad doliną Wisłoka. Posiada ono strategiczne położenie na załomie Wisłoka, skąd możliwa była kontrola całej doliny, która się w tym miejscu przewęża (ryc. 1). Grodzisko to, o wydłużonym kształcie (około 100 x 50 m), posiada w centrum stożkowate wyniesienie o średnicy około 40 metrów, poniżej którego biegnie wał ziemny o wysokości około 70 cm. Widoczny jest on szczególnie od strony południowej i wschodniej, natomiast od północy jest stroma skarpa. W kierunku zachodnim, poza szczytową partią, wzgórze opada jednostajnie.

Ryc. 1. Jazowa st. 2, woj. Rzeszów. Lokalizacja grodziska

Abb. 1. Jazowa, Fundstelle 2, Wojewodschaft Rzeszów. Burglokalisierung

Рис. 1. Язова стояния № 2, Жешувское воеводство. Локализация городища

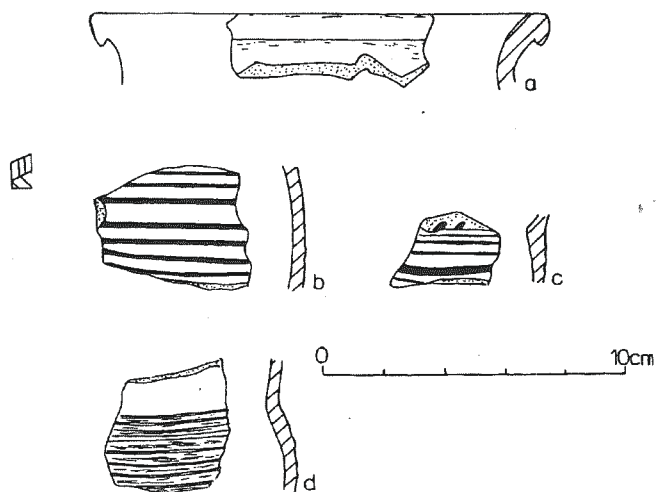
W celu zbadania charakteru obiektu, autor sprawozdania przeprowadził w dniach 11—13 czerwca 1992 roku sondażowe badania wykopaliskowe, zakładając 3 niewielkie wykopy archeologiczne.

Wykop 1/92 o wymiarach 3,5 x 1 m założony został na wypłaszczeniu wzgórza. Pod kilkucentymetrową warstwą humusu leśnego wystąpiły warstwy rdzawego, szarozółtego i szarego piasku z kamieniami, który powstał ze zwiertzałej skały macierzystej. W północnej części wykopu w rdzawym piasku wystąpiły 3 fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej, w tym 1 brzeg garnka (ryc. 2). Ceramika ta może być datowana na XII lub XIII wiek. Na głębokości od 10 do 40 cm wystąpiła skała macierzysta.

Wykop 2/92 o wymiarach 3,7 x 1 m przeciął południowy odcinek wału ziemnego. Pod kilkucentymetrową warstwą humusu leśnego (ryc. 3) wystąpiła zwietrzelina skalna koloru żółtopomarańczowego, a pod nią na macierzystej skale nieco ciemniejszy piasek o podobnym pochodzeniu, w którym znaleziono 1 fragmenty ceramiki wczesnośredniowiecznej (ryc. 2 d). W profilu wschodnim tego wykopu widoczny jest także ślad po korzeniu. Skała macierzysta wystąpiła na głębokości około 60 cm. Gdyby nie fakt znalezienia fragmentu ceramiki w warstwie nad skałą macierzystą, to zwietrzelinę skalną pod humusem można by za calec, a wał ziemny za naturalny wytwór przyrody. W celu rozwiązania tych wątpliwości wykonano jeszcze przekop przez wał od strony wschodniej (wykop 3/92). Wystąpił w nim podobny układ nawarstwień jak w wykopie 2/92 lecz niestety nie znaleziono w nim materiału archeologicznego.

Podsumowując wyniki tych badań sondażowych stwierdzić należy, że rzeczywiście mamy tu do czynienia z wczesnośredniowiecznym obiektem obronnym otoczonym, mimo nie całkiem pewnych dowodów, wałem ziemnym. Szczegółowy zarys grodziska ustalić będzie można dopiero po wykonaniu dokładnego planu wysokościowego i dalszych badaniach wykopaliskowych.

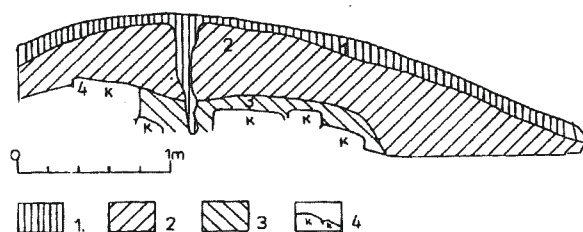
Stanowisko nr 15 w Strzyżowie odkryte zostało w roku 1987 w czasie badań AZP na cyplu położonym nad bezimiennym potokiem płynącym z kierunku Łętowni

Ryc. 2. Jazowa st. 2, woj. Rzeszów. Ceramika z wykopów: 1/92 (a—c) i 2/92 (d)

Abb. 2. Jazowa, Fundstelle 2, Wojewodschaft Rzeszów. Keramik aus der Ausgrabung 1/91 (a—c) und 2/92 (d)

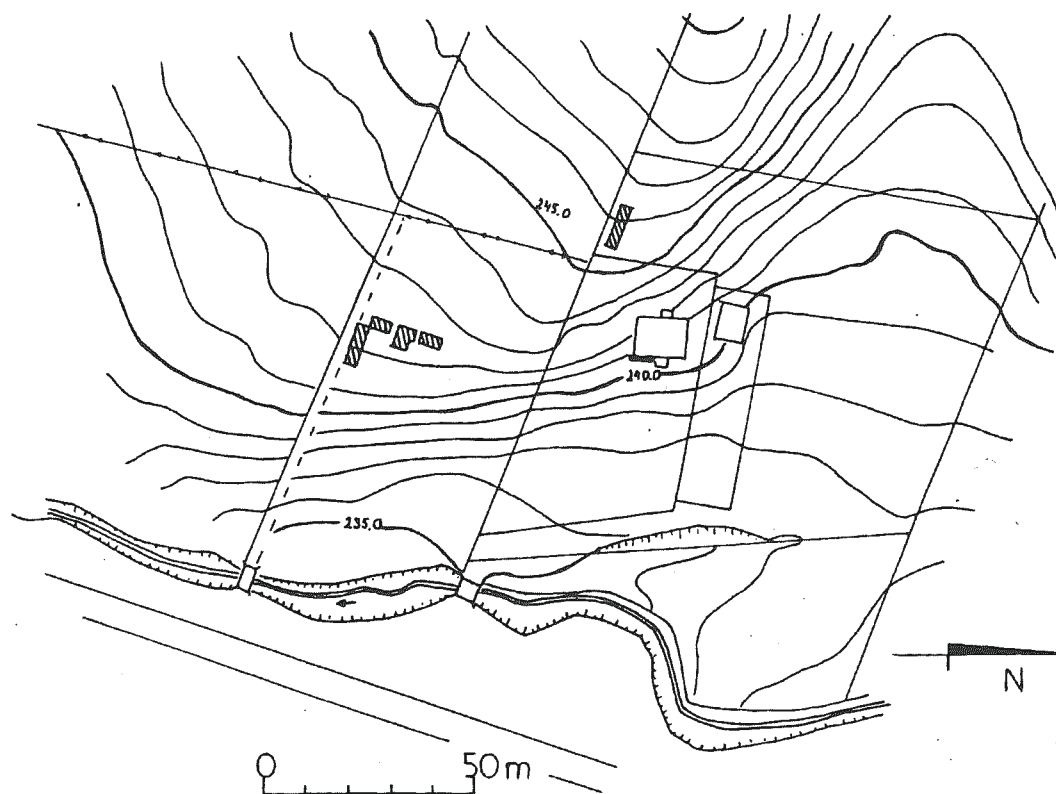
Рис. 2. Язова стояния № 2, Жешувское воеводство. Керамика из раскопов: 1/92 (a—c) и 2/92 (d)

Ryc. 3. Jazowa st. 2, woj. Rzeszów. Wykop 2/92 — przekop przez wał. Oznaczenia warstw: 1 — humus leśny, 2 — żółtopomarańczowy piasek, 3 — szaro-żółty piasek, 4 — skała macierzysta

Abb. 3. Jazowa, Fundstelle 2, Wojewodschaft Rzeszów. Ausgrabung 2/92 — Wallaufschluß. Bezeichnungen: 1 — Waldhumus, 2 — gelb-orangenfarbiger Sand, 3 — graugelber Sand, 4 — gewachsener Boden

Рис. 3. Язова стояния № 2, Жешувское воеводство. Раскопы 2/92 — Перекоп через вал. Обозначение слоёв: 1 — лесной гумус, 2 — жёлто-оранжевый песок, 3 — серо-жёлтый песок, 4 — материнская скала

Ryc. 4. Strzyżów st. 15, woj. Rzeszów. Lokalizacja wykopów archeologicznych.

Abb. 4. Strzyżów Fundstelle 15, Wojewodschaft Rzeszów. Lokalisierung der archäologischen Ausgrabungen

Рис. 4. Стржижув стояния № 15, Жешувское воеводство. Локализация археологических раскопов

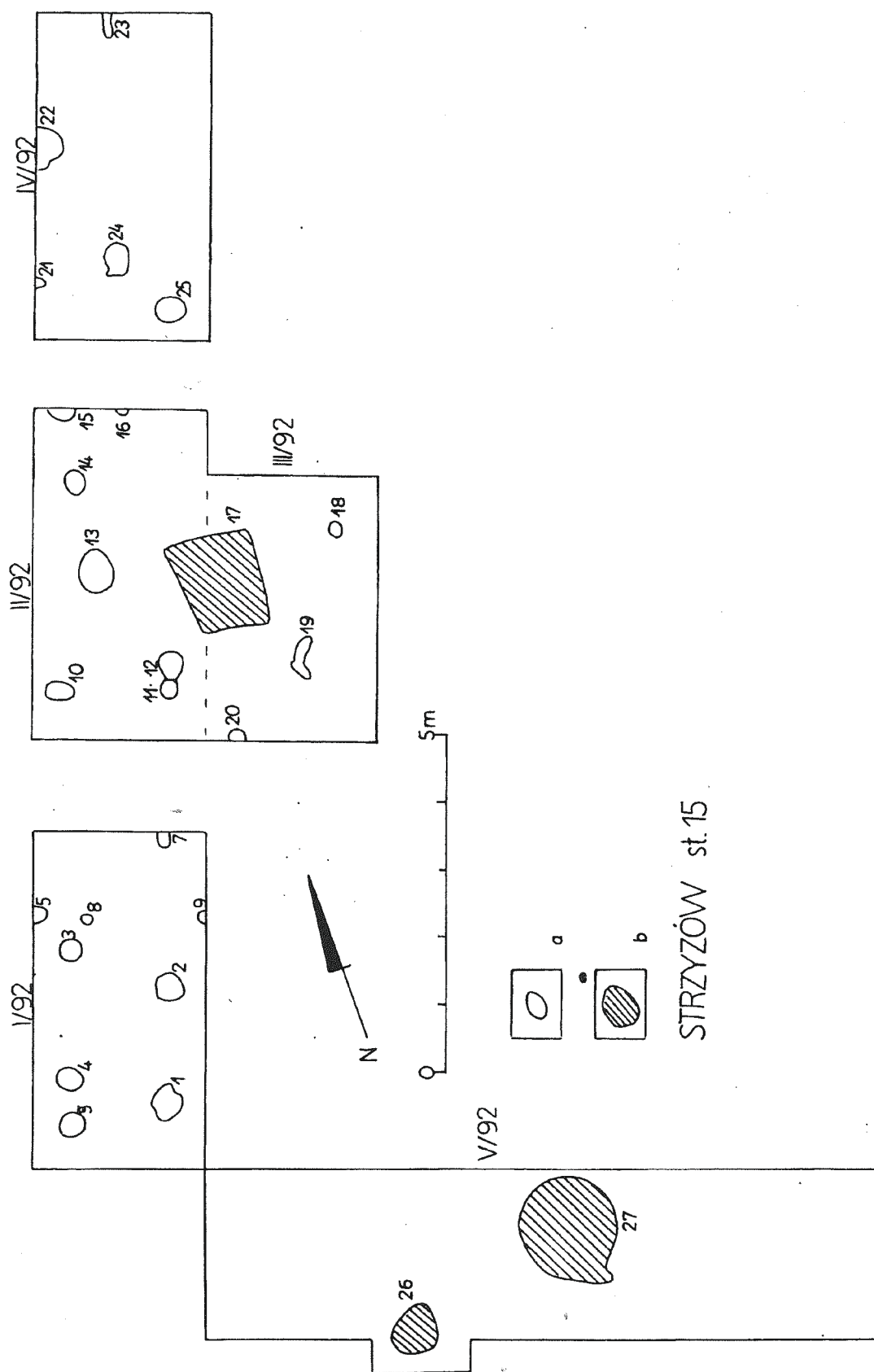
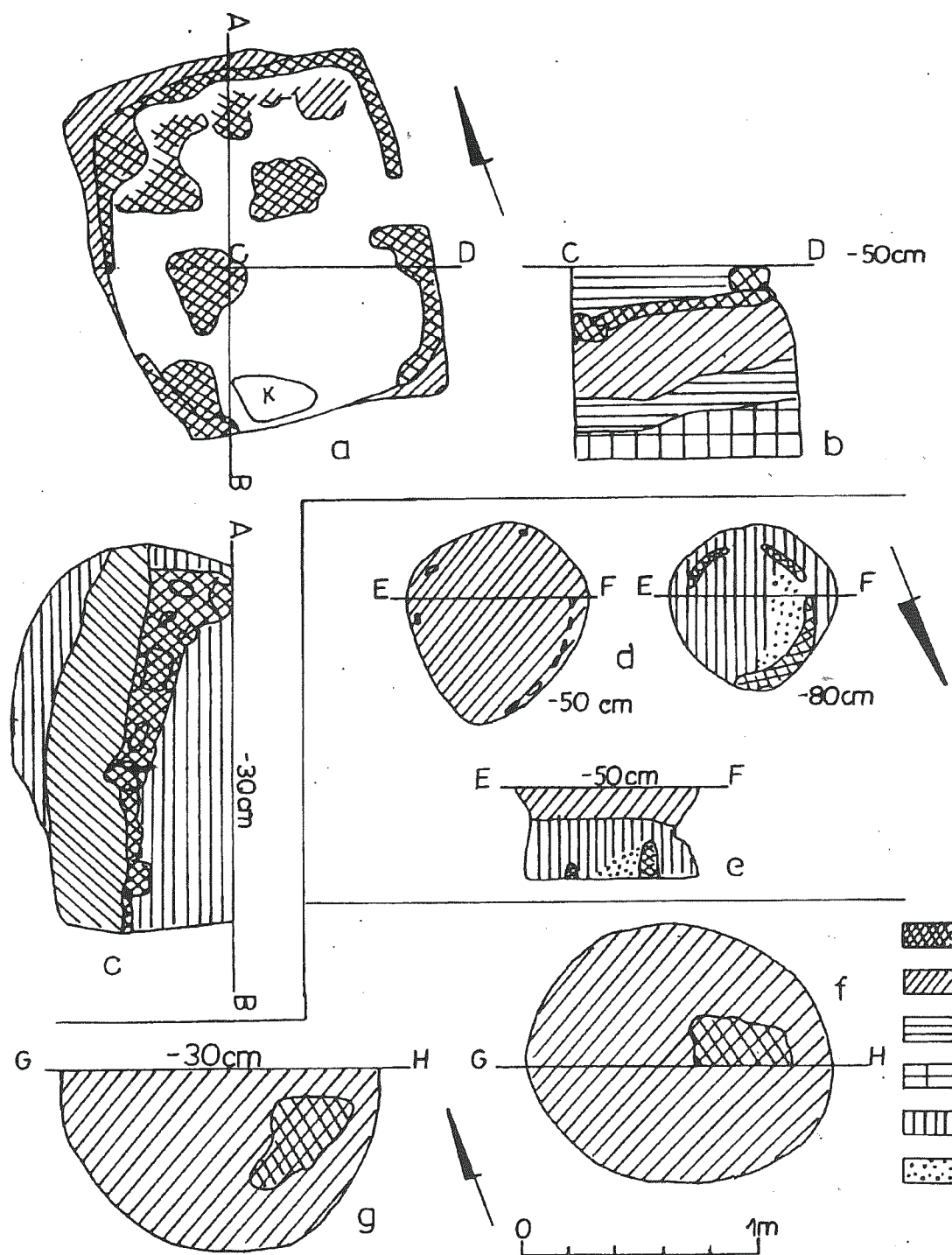

Рис. 5. Strzyżów st. 15, woj. Rzeszów. Wykopy I—V/92 — plan odkrytych obiektów. Oznaczenia: a — dolki postupowe i obiekty niepewne, b — jamy

Abb. 5. Strzyżów, Fundstelle 15, Województwo Rzeszów. Ausgrabungen I—V/92 — Plan der freigelegten Objekte. Bezeichnungen: a — Pfahlgruben und unsichere Objekte, b — Gruben

Рис. 5. Стрижув стояния № 15, Жешувское воеводство. Раскопы I—V/92 — план открытых объектов. Обозначения: а — Ямки постолбовые и сомнительные объекты, б Ямы

Ryc. 6. Strzyżów st. 15, woj. Rzeszów, Rzuty i profile obiektów: 17 (a—c), 26 (d,e) i 27 (f—g). Oznaczenia warstw: 1 — warstwa polepy, 2 — szaropopielata glina, 3 — ciemnoszara glina z węglkami, 4 — cielec — żółty less, 5 — szara ziemia z rozłusowaną polepą, 6 — przepalone ziarna soczewicy lub prosa

Abb. 6. Strzyżów, Fundstelle 15, Wojewodschaft Rzeszów. Grundrisse und Profile von Objekten: 17 (a—c), 26 (d,e) und 27 (f,g). Bezeichnungen: 1 — Bekleidungsschicht, 2 — grauer Lehm, 3 — dunkelgrauer Lehm mit Steinen, 4 — gewachsener Boden — giber LÖB, 5 — grauer Boden mit Bekleidung, 6 — durchgebrannte Hirse — bzw. Linsenkörner

Рис. 6. Стржижув стояния № 15, Жешувское воеводство. Проекция и профили объектов: 17 (a—c), 26 (d,e) и (f,g). Обозначение слоёв: 1 — слой смазки, 2 — серо-пепельная глина, 3 — тёмно-серая глина с углцами, 4 — жёлтый лёсс, 5 — серая земля с хашеной известью смазкой, 6 — прожжённые зёрна чечевицы или проса

i wpadającym do Wisłoka (ryc. 4). Na jego powierzchni występował materiał z epoki brązu i okresu wpływów rzymskich, a przede wszystkim z późnej fazy wczesnego średniowiecza. We wrześniu 1992 roku przeprowadziłem na nim sondażowe badania wykopaliskowe, które ze względu na brak zgody właściciela parceli, objęły tylko jego północną część. Założono 6 wykopów archeologicznych o łącznej powierzchni 1 ara.

W wykopie VI/92 nie stwierdzono śladów obiektów, natomiast w wykopach I-V/92 na głębokości około 30 cm, na tle calca ukazywać się zaczęły zarysy okrągłych obiektów o średnicy około 30 cm. Posiadały one szaropopielatą barwę i odznaczały się niezwykłą twardością. Po ich wyeksplorowaniu okazały się one płytkimi zagłębieniami o miąższości od 10 do 30 cm, tylko w niektórych z nich (obiekty nr 2, 3, 5, 10, 12, 13) wystąpiły drobne okruchy polepy, węgielki drzewne i ułamki ceramiki z okresu wpływów rzymskich. Obiektów tego typu, które były prawdopodobnie śladami po słupach, odkryto w sumie 24. Oprócz nich wystąpiły również 3 większe obiekty o ciemniejszym zabarwieniu (obiekty nr 17, 26 i 27).

Obiekt nr 17 (ryc. 5, 6) o trapezowatym kształcie i wymiarach około 150 x 120 cm wystąpił na granicy wykopów II i III, tuż pod warstwą ziemi ornej na głębokości około 30 cm (na poziomie 242.07 m n.p.m.). Wypełniony był ciemnoszarą gliną z węgielkami i polepą, której większe fragmenty wystąpiły w jego północno-zachodnim i północno-wschodnim narożniku. W trakcie eksploracji południowej części obiektu, na głębokości od 50 do 70 cm, pojawiła się zniszczona, ale dosyć zwarta warstwa polepy. Oczyszczono więc drugą połowę obiektu, gdzie duże grudy polepy, tworzące miejscami niewysokie ścianki wystąpiły już na głębokości od 30 do 50 cm. Wewnątrz obiektu znajdowały się również duże fragmenty polepy i kamienie, pochodzące ze zniszczonego obiektu (ryc. 6, a-c).

W warstwie destrukcyjnej obiektu znaleziono 2 ciężarki tkackie i 16 fragmentów ceramiki z okresu wpływów rzymskich, w tym 2 fragmenty ceramiki toczonej na kole oraz 2 wylewy naczyń (ryc. 7, a, c, d). Jeden z nich pochodzi ze smukłego, wazowatego garnka, o ostrym i wysoko umieszczonym załomie brzuśca oraz dobrze wyodrębnionej i wychylonej na zewnątrz szyjce (ryc. 7, a). Naczynie to wykonane zostało z gliny schudzonej domieszką średnioziarnistego piasku i wypalone na kolor szary z czerwonymi przebarwieniami.

Identyczne naczynie znalezione zostało na osadzie z okresu wpływów rzymskich w Otałęży (A. Szałapata 1968, s. 126–127, ryc. 1, a). Zbliżony typ naczyń o ostrym i wysoko umieszczonym załomie brzuśca, występował również w obiektach na osadzie w Igołomi, które H. Dobrzańska datuje na fazę C1a i C2 okresu rzymskiego (1990, ryc. 14 nr 55, tabl. XIII, 7; XVI, 5 i s. 23, 27).

Drugi niewielki fragment, o barwie matowoceglastej, pochodzi z bliżej nieokreślonego naczynia o krótkiej i wychylonej na zewnątrz szyjce (ryc. 7, e). Ta forma wylewu rozpowszechniona jest szeroko na obszarze kultury przeworskiej zarówno we wczesnym, jak i późnym okresie wpływów rzymskich (A. Barłowska 1984, s. 77; tabl. VI, 3; VII, 6;

H. Dobrzańska 1990, ryc. 14 nr 57, 61, 62; tabl. XVIII, 4, 8–10; K. Godłowski 1977, tabl. XIV, 1; XLIV, 3).

Pod polepą wystąpiła około 30 centymetrowa warstwa szaropopielatej gliny z węgielkami drzewnymi i grudkami polepy, w której znaleziono żelazną zapinkę VI grupy Almgrena (ryc. 7, d), odlupek krzemienisty i 4 fragmenty ceramiki kultury przeworskiej, w tym 1 wylew garnka z ornamentem dołkowym na brzuścu (ryc. 7, b). Podobne naczynia, datowane na fazę B2–C1 okresu rzymskiego, znane są z Tarnobrzega-Zakrzowa i Rogowa (J. Podgórska-Czopek, S. Czopek 1991, s. 106, tabl. IV, 7; K. Godłowski 1977, tabl. XXXI, 11). Ornamentem dołkowym zdobione były również różne typy garnków, występujące w obiektach na osadzie w Igołomi, które są datowane na fazę C1 i C2 okresu rzymskiego (H. Dobrzańska 1990, tabl. III, 2; XII, 4; XVIII, 16; XXII, 10; XXX, 4, 13).

Dno jamy było kolebkowato „wysklepione” i wypełnione ciemnoszarą gliną z dużą ilością drobnych węgielków drzewnych. W warstwie tej znaleziono 11 drobnych fragmentów ceramiki kultury przeworskiej, w tym również kilka fragmentów ceramiki czernionej. Spąg warstwy wystąpił na głębokości około 130 cm tj. na poziomie 241.07 m n.p.m.

Opisany wyżej obiekt stanowił prawdopodobnie pozostałość pieca lub pralnicy. Podobne jamy ze ściankami wylepionymi gliną znane są z późnorzymskiej osady w Lesku. (A. Szałapata, M. Zielińska-Durda 1973, s. 97, ryc. 1). Niejasna jest relacja między górną częścią jamy z polepą, a niżej położonymi warstwami szaropopielatej i ciemnoszarej gliny. Zawarty jednak w obiekcie materiał skłania do datowania całego obiektu na późny okres wpływów rzymskich.

Obiekt nr 26, w formie kolistej jamy o średnicy 70 cm i głębokości około 50 cm, wyodrębnił się na głębokości około 50 cm (na poziomie 241.58 m n.p.m.) przy południowym profilu wykopu V/92. Na jego obrzeżach widoczne były grudki polepy układające się w krąg. Krąg ten zarysował się wyraźnie na głębokości 80 cm (ryc. 6, e), a w jego wnętrzu natrafiono na zbitą warstwę przepalonego prosa lub soczewicy. W przekroju widoczne jest wyraźne przewężenie obiektu w środku. Górna jego część wypełniona była szaropopielatą gliną z niewielkimi okruciami polepy, dolna zaś jego partia zawierała większą ilość polepy i szarej ziemi. Obiekt ten pełnił rolę niewielkiej jamy zasobowej wylepionej wewnątrz gliną. Na podstawie 1 fragmentu ceramiki i charakteru całego stanowiska możemy go datować na późny okres wpływów rzymskich.

Obiekt nr 27, o kolistym zarysie i średnicy około 150 cm, wystąpił w wykopie V/92 na głębokości około 30 cm (na poziomie 241.60 m n.p.m.). Jama ta, wypełniona ciemnoszarą gliną posiadała w przekroju półkulisty kształt i głębokość około 80 cm (ryc. 6, f, g). Oprócz polepy zawierała również 3 fragmenty ceramiki z okresu wpływów rzymskich, w tym fragment wylewu garnka o wyodrębnionej i wychylonej na zewnątrz szyjce (ryc. 7, f). Ten typ wylewów rozpowszechniony jest szeroko zarówno we wczesnym jak i późnym okresie wpływów

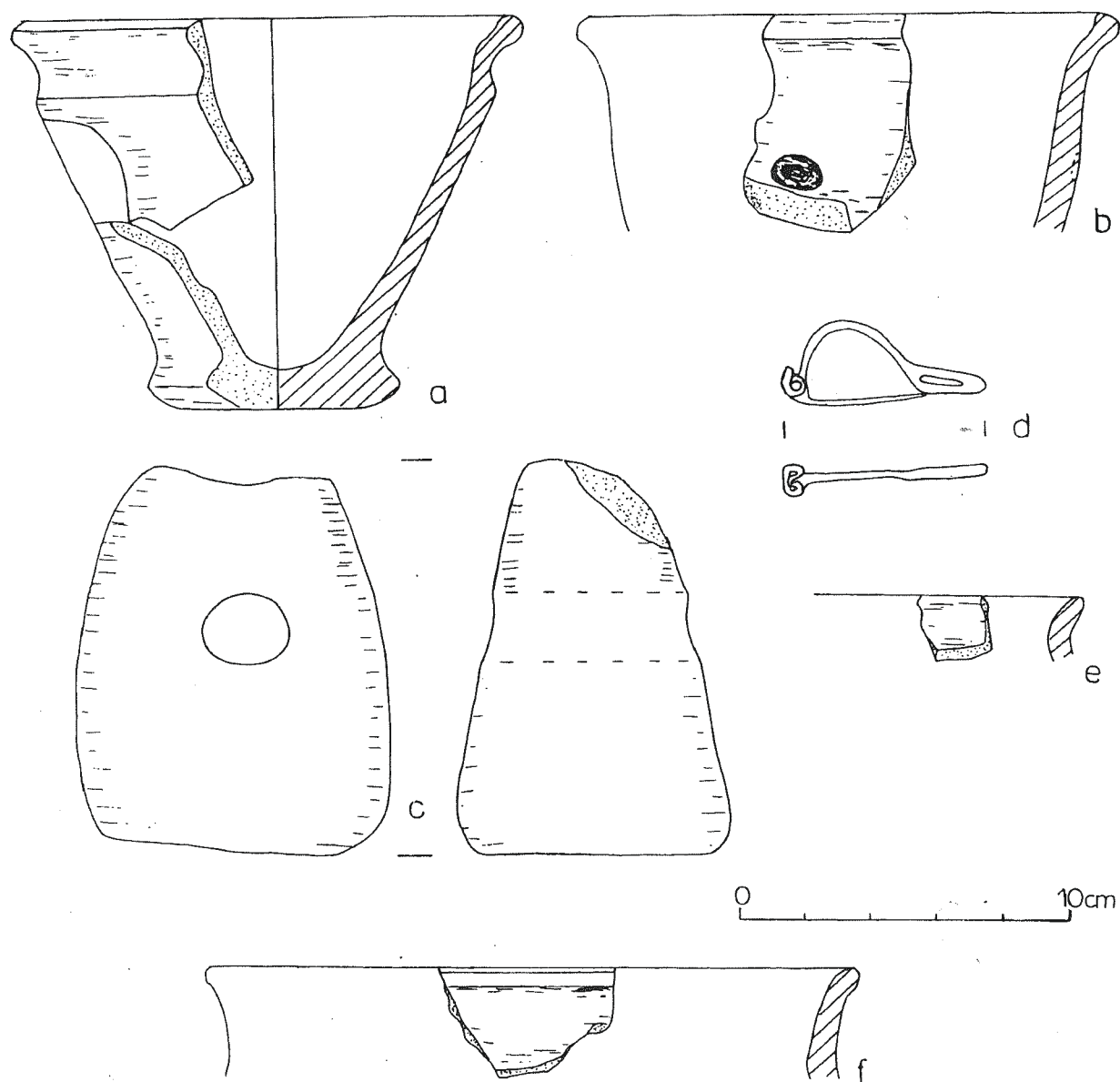

Рис. 7. Стrzyżów st. 15, woj. Rzeszów. Wybór ceramiki z obiektów: 17 (a—e) i 27 (f)

Abb. 7. Strzyżów, Fundstelle 15, Wojewodschaft Rzeszów. Keramikauswahl aus den Objekten: 17 (a—e) und 27 (f)

Рис. 7. Стржижув стояния № 15, Жешувское воеводство. Избранная керамика из объектов 17 (a—e) и 27 (f)

rzymskich (A. Barłowska 1984, tabl. VI, 3; VII, 6; H. Dobrzańska 1990, ryc. 14 nr 57, 61, 62; tabl. XVIII, 4, 8—10; K. Godłowski 1977, tabl. XIV, 1; XLIV, 3).

Podsumowując wyniki badań na stanowisku nr 15 w Strzyżowie, stwierdzić należy, że mamy tutaj do czynienia z osadą z późnego okresu rzymskiego i badania wykopaliskowe należałoby w przyszłości rozszerzyć w kierunku południowym, gdzie znajduje się zasadnicza część stanowiska.

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

Barłowska A.

1984 *Osada z późnego okresu rzymskiego w Lesku, woj. Krosno*, „MSROA za lata 1976—1979”, s. 51—101.

Dobrzańska H.

1990 *Osada z późnego okresu rzymskiego w Igołomi, woj. krakowskie*, Wrocław.

Godłowski K.

1977 *Materiały do poznania kultury przeworskiej na Górnym Śląsku*, cz. II, „Mat. Star. i Wcz.”, t. IV, s. 7—239.

Podgórska-Czopek J., Czopek S.

1991 *Materiały z osad kultury łużyckiej (grupy tarnobrzeskiej) i kultury przeworskiej ze stanowiska 1 w Tarnobrzegu-Zakrzowie*, „MSROA” za lata 1980—1984, s. 71—114.

Szałapata A.

1968 *Osada z okresu wpływów rzymskich w Otałęży pow. Mielec*, „MSROA” za rok 1966”, s. 126—134.

Szałapata A., Zielińska-Durda.

1973 *Osada z późnego okresu rzymskiego w Lesku*, „MSROA za lata 1968—1969”, s. 95—104.

Antoni Lubelczyk

Bericht von den 1992 auf der Fundstelle Nr. 2 in Jazowa und Nr. 15 in Strzyżów, Wojewodschaft Rzeszów, durchgeführten Sondierungsuntersuchungen

Zusammenfassung

1992 wurden in dem, Pogórze Strzyżowskie genannten, Gebirgsvorland sondierungsarbeiten auf der Fundstelle Nr. 2 in Jazowa und Nr. 15 in Strzyżów durchgeführt. Wenn es sich um die Fundstelle in Jazowa handelt, gab es eine Hypothese, daß sich hier eine Burg befand. Sie liegt auf der dominierenden Anhöhe in der Wisłok-Flußschleife (Abb. 1). Sie besitzt eine verlängerte Form von etwa 100x50 m und Spuren nach kleinen Erdwallen. Durch drei kleine archäologische Ausgrabungen wurde diese Hypothese bestätigt. Aus der Ausgrabung im „Burghof” gewann man 4 in das XII.—XIII. Jh. datierte Keramikfragmente (Abb. 2).

Die Fundstelle Nr. 15 in Strzyżów ist auf einer Landzunge an dem namenlosen aus der Richtung des Dorfes Łętownia strömenden Bach gelegen (Abb. 4). In der jetzigen Saison wurde lediglich ihre nördliche Seite untersucht, wobei man 6 Ausgrabungen mit der gesamten Obe-

rfläche von 1 Ar anlegte. Neben 24 geringen, im Umriß runden Objekten mit 30—50 cm im Durchmesser und 10—30 cm tief, welche als Säulengruben und kleine Gruben interpretiert wurden, wurden auch 3 größere dunkelgrauobjekte freigelegt (Objekte Nr. 17, 26 und 27). Das Objekt Nr. 17 (Abb. 6, a-c), trapezförmig, 150x120 cm groß mit großer Bekleibungsmenge, stellt höchstwahrscheinlich ein Überbleibsel nach einem Ofen dar. Es enthielt 2 Websteine, 1 Fibelfragment, sowie Keramik aus der spätrömischen Kaiserzeit (Abb. 7 a-c).

Das Objekt Nr. 26 ist eine kleine Vorratsgrube, 70 cm im Durchmesser, wo es neben Bekleibung und 1 Keramikfragment Hirse- bzw. Linsenkörner gab.

Das Objekt Nr. 27 ist ebenso eine Grube, 150 cm Durchmesser, rund im Umriß, halbrund im Durchschnitt, die neben kleinen Bekleibungsklümpchen auch 3 spätrömische Keramikfragmente enthielt.

Антони Любельчик

Отчёт о зондажных раскопчных исследованиях, проведённых в 1992 году на стоянке № 2 в Язовой и № 15 в Стрижове, Жешувское воеводство

Резюме

В 1992 году проводились на т. наз. Стрижовском Погужу раскопчные раскопки на стоянке № 2 в Язовой и № 15 в Стрижове. В отношении к территории в Язовой существовало предположение, что здесь располагалось городище. Оно имеет продолговатую форму размерами около 100x50 м и следы невысоких земляных валов. Три небольшие археологические раскопки подтвердили это предположение. Из раскопки на „дво-

ре” и из перекопа через вал было получено 4 фрагмента керамики, датированной XII—XIII века (рис. 2).

Стоянка № 15 в Стрижове располагается на вершине над безымянным ручьём, текущем в направлении с. Лентовия (рис. 4). В текущем сезоне была исследована лишь её южная часть, закладывая 6 раскопки общей площадью 1 ара. Кроме 24 небольших объектов круглой формы, диаметром от 30—50 см и глубиной от 10—30

Отчёт о зондажных раскопочных исследованиях, проведённых в 1992 году на стоянке
№ 2 в Язовой и № 15 в Стржижове, Жешувское воеводство

Резюме

В 1992 году проводились на т. наз. Стржижовском Погужу раскопочные раскопки на стоянке № 2 в Язовой и № 15 в Стржижове. В отношении к территории в Язовой существовало предположение, что здесь располагалось городище. Оно имеет продолговатую форму размерами около 100х50 м и следы невысоких земляных валов. Три небольшие археологические раскопки подтвердили это предположение. Из раскопки на „дворе” и из перекопа через вал было получено 4 фрагмента керамики, датированной XII—XIII века (рис. 2).

Стоянка № 15 в Стржижове располагается на вершине над безымянным ручьём, текущем в направлении с. Лентовия (рис. 4). В текущем сезоне была исследована лишь её южная часть, закладывая 6 раскопки общей площадью 1 ара. Кроме 24 небольших объектов круглой формы, диаметром от 30—50 см и глубиной от 10—30

см, которые интерпретируются как послестолбовые ямки и небольшие углубления, были также открыты 3 объекта побольше тёмно-серого оттенка (объекты №№ 17, 26 и 27).

Объект № 17 (рис. 6, а—с), трапецеобразной формы и размерами 120х150 см, а также большим количеством смазки, составляет по всей вероятности остаток печи. Содержала она 2 ткацкие гири, фрагмент фибулы, также керамики позднего римского периода (рис. 7, а—е).

Объект № 26 — это небольшая ресурсная яма диаметром в 70 см, в которой кроме смазки и 1 фрагмента керамики выступили зёрна проса или чечевицы.

Объект № 27 — это также яма круглой формы, диаметром в 150 см и полушаровой зарисовке в прорезе, содержащая кроме мелких кусков также 3 фрагмента керамики позднего римского периода.